

بررسی نقش عوامل مختلف در شکل گیری و پیشگیری از حوادث کار شاخص های حوادث شغلی چیست؟

حفاظت از سلامت نیروی کار در راستای بهره‌مندی از دانش، تجربه و توانمندی او برای انجام فعالیت‌های مختلف تولیدی و خدماتی با ایجاد بسترهای ایمن در محیط کار و رعایت اصول و ضوابط حوزه ایمنی کارگاهی ممکن است. تحقق ایمنی کارگاهی البته ابزار و تجهیزات به‌روز ایمنی، آموزش‌های مستمر و مرتب، قوانین و مقررات پویا، رعایت اصول ایمنی از سوی کارگر و کارفرما و در نهایت، نظارت و بازرسی حوزه مربوطه

گزارش

ایلیا پیرولی

روزنامه‌نگار

«آتیه‌نو» در گفت‌وگو با اکبر شوکت، رئیس کانون انجمن‌های صنفی کارگران ساختمانی، برخی موضوعات مهم پیرامون سازوکارهای ارتقای ایمنی کارگاهی، راهکارهای کاهش حوادث کار، الزامات قانونی حوزه ایمنی کار، آمار حوادث شغلی، تأثیرگذاری آموزش‌های ایمنی در کاهش آمار حوادث محیط کار و تأثیرگذاری حوادث ناشی از کار در هزینه‌های سازمان تأمین‌اجتماعی را بررسی کرده‌است.

اکبر شوکت با اشاره به اینکه عدم تعهد لازم بخشی از جامعه کارفرمایی زمینه‌گسترش حوادث شغلی را موجب می‌شود، گفت: «به‌روزرسانی قوانین و مقررات حوزه ایمنی می‌تواند سدی در برابر بی‌توجهی به قانون و در نقطه مقابل، رعایت مقررات و اصول ایمنی در کارگاه‌ها باشد.» همچنین کانون انجمن‌های صنفی کارگران ساختمانی افزود: «همچنین داده‌های آماری حوزه حوادث کار، بیشترین حوادث شغلی را ناشی از نقص ایمنی واحدهای کار نشان می‌دهد. اغلب کارشناسان مرتبط با حوزه کار و تولید معتقدند که نقص در حوزه‌های بازرسی کار، قوانین و مقررات و چالش‌های اقتصادی فضای کسب‌و کار باعث شده تا کارگاه‌ها امکان برقراری و ارتقای ایمنی کار را نداشته باشند.»

اهمیت ضمانت اجرایی قوانین ایمنی کار

شوکت همچنین با تأکید بر الزام سازمان نظام ایمنی کار برای تسریع و تسهیل کاهش حوادث کارگری، چهار بخش حوزه ایمنی، بهداشت حرفه‌ای، مواد غذایی و کنترل کیفی راه‌آورد این سازمان دانست.او در ادامه اهمیت ایجاد سازو کاری جهت ضمانت اجرایی قوانین و مقررات حوزه ایمنی را مهم شمرد و گفت: «متولیان قانون گذاری و بخش اجرایی در نهاد دولت و مجلس شورای اسلامی و دیگر نهادهای قانونی مرتبط باید به‌روزرسانی مقررات ایمنی و ایجاد ضمانت اجرا برای این قوانین را ضرورت حوزه ایمنی تلقی کنند.»

۳۴۰ میلیون حادثه شغلی سالانه در جهان

او در ادامه با مورد توجه قرار دادن میزان حوادث کارگری در ایران در مقایسه با آمار جهانی، ادامه داد: «براساس آمار سازمان جهانی کار، سالانه در جهان ۳۴۰ میلیون حادثه شغلی اتفاق می‌افتد و ۱۶۰ میلیون نفر ناشی از این حوادث، دچار بیماری‌های شغلی می‌شوند.» همچنین ۲ میلیون و ۳۰۰هزار نفر در سال با حوادث ناشی از کار در جهان فوت

کفت وگو

شهرام غریب، کارشناس ارشد مدیریت ایمنی و مدرس تخصصی ایمنی در صنایع در گفت‌وگو با «آتیه‌نو» ضمن اشاره به اهمیت استفاده از تجهیزات استاندارد ایمنی در صنایع در گفت‌وگو

شهرام غریب در ارتباط با تأثیرگذاری تجهیزات ایمنی و استاندارد‌های این حوزه در جهت پیشگیری از حوادث شغلی بیان کرد: «در حوزه ایمنی و پیشگیری از حوادث، تجهیزات موضوعی بسیار مهم و تأثیرگذار به‌شمار می‌روند. تجهیزات ایمنی باید از نظر توان و جنسیت دارای رتبه‌های مشخص و البته دارای گواهی معتبر از ارگان‌های دارای اعتبار باشند. در واقع این تجهیزات باید براساس استانداردهای مشخص و مورد پذیرش در محیط کارگاهی مورد استفاده قرار گیرند.» او افزود: «همچنین بازدیدهای منظم و دوره‌ای از تجهیزات ایمنی و بررسی سلامت این دستگاه‌ها و ابزار برای استفاده در محیط کار و نیروی کار بهره‌مند از این تجهیزات از دیگر مواردی است که باید مورد توجه باشد.» این کارشناس ارشد مدیریت ایمنی ادامه داد: «تجهیزات حفاظت از نیروی کار که با نام (PPE) شناخته می‌شوند شامل کلاه، کفش، عینک، دستکش، لباس و بسیاری دیگر تجهیزات هستند. بخش دیگری از تجهیزات شامل مواردی است که با آن‌ها کار انجام می‌شود. بخش دیگر تجهیزات ابزارها و دستگاه‌هایی است که از طریق آن‌ها کارهای خاص پیش برده می‌شوند که جرثقیل‌ها، لیفتراک‌ها و دیگر موارد را دربرمی‌گیرند. هر سه مدل تجهیزات ایمنی اشاره

می‌کنند. این رقم روزانه ۶۲۰۰ نفر را شامل می‌شود که سهم مادر کشور ۷۱ نفر فوتی ناشی از حوادث کار است.

نقش جرائم بازدارنده

این کارشناس حوزه کار و تولید با اشاره به موضوع بیمه مسئولیت و نقش آن در حوزه فعالیت‌های کار و تولید توضیح داد: «در جریان حوادث کارگری، جرائم بازدارنده کافی برای برخی کارفرمایان متخلف وجود ندارد. در بیمه‌های مسئولیت تا پنج نفر از افرادی که دچار حادثه و فوت شده‌اند مشمول بیمه قرار می‌گیرند و همین مسئله زمینه عدم رعایت مسائل ایمنی از سوی کارفرمایان را موجب می‌شود.»

به گفته شوکت، براساس تجربیات مواجهه با حوادث ناشی از کار، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به تنهایی امکان و ابزار لازم برای بازدارندگی مرتبط با رعایت اصول ایمنی را ندارد. در این مسیر تعامل دیگر دستگاه‌های مرتبط و توسعه نظارت و بازرسی حوزه فوق و البته به‌روزرسانی مقررات و ارتقای ضمانات اجرایی قوانین از دیگر عوامل مؤثر محسوب می‌شوند.

مرگ خاموش نیروی کار

رئیس کانون انجمن‌های صنفی کارگران ساختمانی به موضوع «مرگ خاموش کارگران» اشاره کرد و افزود: «مرگ خاموش نیروی کار به‌واسطه کار سخت و آسیب‌های فیزیکی و روانی ناشی از آن نظیر دیسک گردن و کم‌ر یا شیوع سرطان

به دلیل حضور مستمر در محیط‌های آلوده و شیمیایی از موارد مورد غفلت قرار گرفته‌است. فوت روزانه ۲ تا ۳ کارگر در حوادث کار ساختمانی به‌عنوان پریسک‌ترین شغل در حوزه حوادث بیانگر این بی‌توجهی است. توسعه آموزش‌های ایمنی و بهبود وضعیت تجهیزات ایمنی و رعایت اصول کارگاه ایمن، احتمال وقوع این حوادث را کاهش خواهد داد.»

آموزش‌های مؤثر ایمنی

شوکت همچنین نقش تأثیرگذار آموزش‌های ایمنی را در ایجاد روند کاهشی حوادث کار مؤثر دانست و حضور بازرسان ایمنی در محیط کار را به همراه پیوست دوره‌های آموزشی، بسته پیشگیرانه در حوزه رخداد حوادث ناشی از کار برشمرد. به گفته او انجام مستمر بازرسی‌های حوزه کار در کارگاه‌ها و رشد آموزش‌های به‌روز امکان کاهش آمار حوادث شغلی تا حدود ۵۰ درصد را فراهم می‌کند. در این ارتباط همچنین تمایل بیشتر بازرسان به بازرسی از محیط کار می‌تواند مؤثرتر از بررسی حوادث کار باشد و به‌عبارتی پیشگیری را در اولویت قرار می‌دهد.

کارگاه‌های ساختمانی در صدر

این مقام مسئول معتقد است که بی‌توجهی بخشی از کارفرمایان به تأمین محیط امن کارگاه‌های ساختمانی و پریسک بودن ماهیت کارگاه‌های ساختمانی، زمینه شکل‌گیری آمار بالای حوادث این شغل را رقم زده؛ چنانکه میانگین حوادث ساختمانی در جهان ۱۷ درصد

کارگری

را می‌طلبید. نگاهی به آمار حوادث کار در جهان و ایران، بررسی دلایل شکل‌گیری این‌گونه حوادث در مشاغل مختلف، توجه به برخی مشاغل پریسک در حوزه حوادث شغلی و آسیب‌ها و هزینه‌های وارده ناشی از این اتفاقات برای حوزه کسب‌و کار، کارفرما، نیروی کار و سازمان تأمین‌اجتماعی و بخش درمان، الزام سیاست‌گذاری در جهت کاهش حوادث ناشی از کار را نشان می‌دهد.

و در کشور محدود ۵۰در صد است. به این واسطه روزانه حداقل دو نفر از کارگران ساختمانی به دلیل حوادث شغلی در محل کار گاه فوت می‌کنند. بیش از ۱۵ میلیون بیمه‌شده مشمول قانون کار، نیمی از حوادث ناشی از کار را به‌خود اختصاص می‌دهند که ۵۰درصد مربوط به فعالیت کارگران ساختمانی است.»

بیمه در پوشش حوادث کار

شوکت با اشاره به اینکه آسیب‌ها و حوادث شغلی با دریافت خدمات درمانی و بیمه‌ای قابلیت جبران دارند، اما چالش‌های مالی، روحی و آسیب‌های اجتماعی برای خانواده‌های آسیب‌دیدگان همچنان باقی می‌مانند، تأکید کرد: «نبود پوشش بیمه‌ای در این شرایط، کارگر و خانواده پوشش بیمه‌ای امکان جبران آسیب‌های جسمی و روحی، مادی و جبران بسیاری موارد را برای نیروی کار به‌ارمغان می‌آورد. فضای کار و تولید، کارفرما، نیروی کار، سازمان تأمین اجتماعی به‌عنوان بیمه‌گر اصلی کارگران و بسیاری عوامل دیگر در صورت رخداد حوادث کار، آسیب‌هایی را متحمل می‌شوند.»

این کارشناس حوزه کار و تولید افزود: «آسیب‌های جسمی، روانی و در آمدی به کارگران به‌عنوان عامل اصلی خطرات فوت، آسیب‌های شدید مانند قطع عضو و صدمات فراوان روحی، گاه غیر قابل جبران است. کارفرمایان نیز به‌عنوان سرمایه‌گذاران و بهره‌برداران نیروی انسانی که نیازمند نیروی کار سالم هستند، با وقوع حوادث کار علاوه بر از دست دادن نیروی ماهر برای همیشه یا مدت‌زمان خاص، تحمیل هزینه‌های حمایتی، درمانی و دستمزدی را متقبل می‌شوند.»

نقش سازمان تأمین اجتماعی

رئیس انجمن صنفی کارگران ساختمانی کشور گفت: «سازمان تأمین اجتماعی به‌عنوان بزرگ‌ترین نهاد بیمه‌ای کشور که با ۵۳درصد پوشش جمعیتی کشور بیش از ۱۵ میلیون بیمه شده اصلی را مشمول بیمه قرار داده، در صورت افزایش حوادث کار متحمل پرداخت هزینه‌هایی نظیر مستمری بازماندگان، هزینه‌های درمانی و از کارافتادگی و بسیاری موارد دیگر می‌شود. با استناد به موارد اشاره شده، کاهش یسا افزایش حوادث ناشی از کار به‌طور مستقیم با تأمین اجتماعی مرتبط و بر منابع این سازمان تأثیرگذار است. به این دلیل سیاست‌های حوزه ایمنی محیط کار و اقدامات پیشگیرانه باید مورد توجه این سازمان بیمه‌گر اجتماعی حیطه کار و تولید باشد.»

atiyeno.ir

یادداشت

کاهش حوادث کار نیازمند ایجاد فرهنگ ایمنی

مرتضی برکاتی

کارشناس حوزه کار و کارگری

نگاهی به تجربیات مرتبط با حوزه حوادث کار و انواع مواجهه با این‌گونه حوادث در محیط‌های کار و اشتغال نشان می‌دهد که شکل‌گیری و استمرار فرهنگ ایمنی کار و اجرای آن بر مبنای قوانین و مقررات توسط کارفرما و کارگر، بستر اصلی ایجاد روند کاهشی این حوادث را موجب می‌شود.

در واقع کاهش حوادث کار و افزایش ایمنی محیط کار و تولید، علاوه بر الزام به‌روزرسانی قوانین و مقررات این حوزه و مشارکت کارفرمایان و کارگران در ایجاد بستر ایمن کاری، تغییر نگرش و ایجاد فرهنگی بر مبنای ایمنی کار را مطالبه می‌کند. براساس قوانین بین‌المللی و داخلی حوزه کار، داشتن محیط کار سالم و ایمن از حقوق بنیادین نیروی کار به‌شمار می‌رود؛ به‌طوری‌که در طول سال‌های گذشته و به‌فراخور تغییر و تحولات حوزه کار و تولید، قوانین مختلفی برای آن در سطح نهادهای قانونی مذکور به تصویب رسیده‌است. سالانه چند میلیون نفر در جهان بر اثر رخداد حوادث شغلی و بیماری‌های ناشی از فعالیت‌های محیط کار، آسیب می‌بینند و سه میلیون نفر جان خود را در این مسیر از دست می‌دهند. به همین واسطه صیانت از نیروی کار شاغل را باید موضوعی جهان‌شمول محسوب کرد. کاهش این آمار به برآورد دقیق، محاسبات، تحقیقات وسیع، همکاری بین‌المللی کشورها و نهادهای مرتبط و دغدغه‌مندی و فعالیت متولیان حوزه کار و بهداشت در کشورهای جهان نیاز دارد. به همین اساس، سازمان جهانی کار (ILO)، در راستای پیشگیری از حوادث کار، مقاله‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های متعدد ایمنی و بهداشت شغلی را مصوب کرده تا کشورها با پیوستن به آن جهت حفظ و نگهداشت نیروی کار اقدامات لازم را انجام دهند. کشور مانیز به‌عنوان یکی از اعضای سازمان جهانی کار به آخرین مقاله‌نامه ایمنی و بهداشت کار آن سازمان، تحت عنوان مقاله‌نامه ایمنی و بهداشت شغلی ۱۵۵ پیوسته و ۱۸ ژوئن ماه سال ۱۴۰۲ اجرای آن در کشور آغاز شده‌است. در بستر راهکارها و برنامه‌های مختلف و همراهی شرکای اجتماعی و دستگاه‌های مربوطه و با توجه به اجرای این مقاله‌نامه، سطح ایمنی در محیط کار با هدف کاهش بیماری‌های شغلی و حوادث شغلی روند افزایشی خواهد داشت.

در قانون کار ایران مصوب سال ۱۳۶۹، تکالیفی برای آموزش کارگران، کارفرمایان و کارآموزان قید شده‌است. بر پایه ماده (۹۱) این قانون، کارفرمایان مکلفاند شرایط ایمنی و تجهیزات فنی را برای کارگران مهیا کرده و آموزش‌های لازم را به آنان ارائه کنند. در ماده (۹۳) این قانون نیز آمده که تکلیف آموزش ایمنی کار برعهده وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی است، به این صورت که این وزارتخانه موظف است مسئولان ایمنی کارگاه‌ها را آموزش دهد. باین وجود آمار حوادث کار به‌ویژه در حوزه کارگاه‌های کوچک و خُرد بیانگر ضرورت فعالیت بیشتر در حوزه آموزش ایمنی به کارفرما و کارگر و ارتقای ایمنی محیط کار است. البته شاید یکی از دلایل نبود آموزش‌های لازم ایمنی برای کارگاه‌های زیر ۱۰ نفر کارکن به‌عنوان پنگاه‌های خُرد، حجم بالای این کارگاه‌ها تا حدود ۷۵۰هزار مورد است.

افزایش بازرسی‌ها و ارائه آموزش‌های مدون در حوزه ایمنی، نیازمند اعتبار لازم است و دولت‌ها به‌تنهایی امکان گسترش آموزش‌های ایمنی را ندارند. همچنین ارتقای فرهنگ ایمنی کار نیازمند مشارکت شرکای اجتماعی حوزه کار است. از این‌رو و تشکله‌ها و انجمن‌های حوزه کار می‌توانند در کنار دولت، فرهنگ ایمنی کار را نهادینه کنند و ارتقا دهند. به معنای دیگر، کاهش حوادث کارگری و افزایش ایمنی محیط کار نیازمند تغییر نگرش و ایجاد فرهنگی بر مبنای ایمنی کار است. پذیرش اصل تغییر نگرش و توجه ویژه به ایمن‌سازی کارگاه‌ها محیط کار ایمن را برای نیروی کار به‌ارمغان می‌آورد و این موضوع در مرحله اول نیاز به توسعه آموزش دارد. در این دولت با همکاری تشکله‌ها و انجمن‌های کارگری و کارفرمایی، ذهنیت اولیه برای آموزش‌های لازم تغییر نگرش در حوزه فرهنگ ایمنی کار آغاز شده‌است. در این راستا، تشکلهای حوزه کار و تولید از طریق همکاری دولت و با ایجاد قرارگاه آموزش ایمنی، گام نخست را در حوزه تغییر نگرش برداشته‌اند. مجموع این اقدامات را می‌توان گامی مؤثر در شکل‌گیری روند محیط کار ایمن و کاهش حوادث کار به‌ویژه در برخی محیط‌های کاری نظیر کارگاه‌های ساختمانی و معادن برشمرد.